José Martí: la poeto senartifika

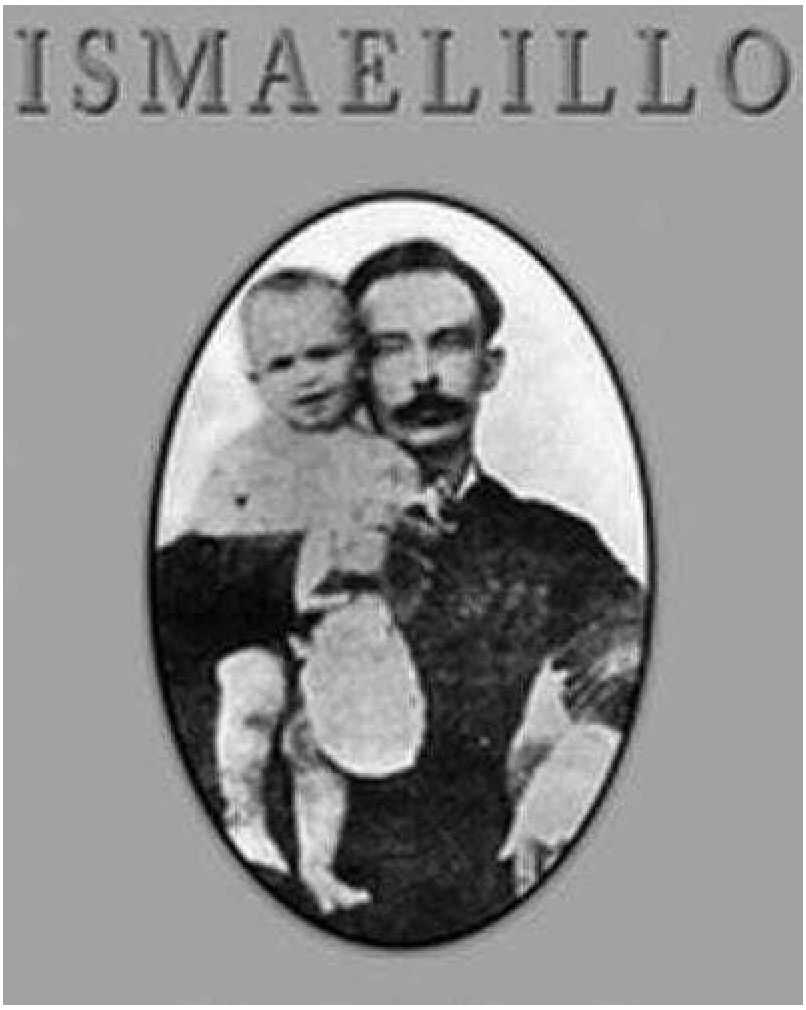

Sendube rekonata genio, Jose Marti, la kuba apostolo, troveblas ?ie en la kuba nuntempa socio kaj estas unu el tiuj homoj kies elvoko profunde povas tu?i la plej intimajn kordojn de la insula apartensento.

Lin oni konsideras, kune kun la meksikano Gutiérrez Najera kaj la kolombiano José Asunción Silva, renoviganto de la hispanamerika verso kies kulmina figuro estas Rubén Dario, iam deklarinta ke neniu alia verkisto tiel influis lian stilon kaj koncepton de la poezio kiel Marti.

Spite al tion, la famo de Marti kiel patrioto, organizanto kaj fervora oratoro favore al sendependiga milito kontra? la hispana imperio, eklipsis dumlonge lian reputacion kiel pensisto, elstara verkisto kaj poeto.

Preska? la tutan vivon li pasigis ekzilita, eksterlande - li studis, laboris multflanke kaj intense vivis; liajn verkojn oni tre admiris en Meksiko, Urugvajo, Venezuelo kaj aliaj latinamerikaj landoj, tamen, nenion oni publikigis en Kubo dum la kolonia periodo pro lia ege konata sinteno kontra? la hispana registaro.

Dezirante proksimi?on al la figuro de José Marti, oni devas lin rigardi tra la prismo de la pensisto, artisto, organizanto kaj ?tatisto kiaj li estis. Homo studema kaj agema, kies ekzistopa?ojn gvidis profunda amo al sia patrolando kaj ties sendependi?o.

Malgra? ?io, li speciale atentis du etajn volumojn, kies eldonon li sukcesis vidi, nome Ismaelillo de 1882 kaj Simplaj Versoj de 1891 en kies anta?parolo li esprimas ke tiuj versoj estas rezulto el kora sento, sen artifikaj kaj ne publikcelaj, en kies anta?parolo legeblas:

„Jen miaj versoj. Tiel ili estas. Mi ilin ne prunteprenis de iu ajn....Verso devas esti kiel brilanta glavo, -kiu lasas en la spektantoj memoron pri batalanto survoje al ?ielo-, kaj post subsuna englavingo, ?i ekflugas. ... mi volis esti lojala, kaj se mi pekis, mi ne pentas."

Legante tiajn versojn oni malkovras la esencan homecon de viro sentema pri ?io vivanta kaj okazanta ?irka?e. En la kolekto Simplaj Versoj Martí elmontras sian animon kaj ekzistokialon jene: *Eliri de l' mond' mi volas/Tra luma natura pord'/En ?aro verdofolia/?is portu oni min al mort'/Ne lasu*

min en mallumo/Kiel perfidulo ?is mort'/Bonul' mi estas kaj tia/Fronte al suno venos mort'/

José Martí, la „homo sincera de kie kreskas la palmo”, demonstris per sia poezia arto ke originaleco estis persona trajto distinganta lian stilon, kiun recenzisto ?iuepoke klasigas senafekta, skribita en pure hispana lingvo, sen tordita?oj.

Martí posedis konstantan stilvolon kiu esprimi?as kiel volonta kaj popa?a ser?ado de konkreti?o kaj simpleco maksimumaj por atingi tion kion li nomis literaturaj sincereco kaj honesteco. Li konstante asertis ke “poeto ne estas tiu scipovanta la?di la orelon, sed tiu kiu laborigas la cerbon”. Por li poezio foje devas roli kiel balzamo kontra? homa doloro kaj alifoje kiel injekto por levi?i ?is justeco.

Li donis noblan sencon al poezio dirante ke „la poezio de la liberaj nacioj, de la mastraj popoloj, de niaj Amerikaj teroj estas tiu traser?anta malka?e kaj profunde en la homo la vivkialojn.”

Evidenti?is, ke lia vivocelo ne estis beletro, sed li posedis naturan talenton por esprimi pensojn vorte, e? oratore per tiom vigla kaj konvinka stilo, kun tioma rego kaj sincereco, ke enhavo kaj formo kunfandi?is en perfekta harmonio.

---

https://www.radiohc.cu/eo/de-interes/caleidoscopio/213259-jose-marti-la-poeto-senartifika

Radio Habana Cuba